

Denne søgbare PDF-fil er downloadet fra min personlige hjemmeside www.ronlev.dk.

Det er tilladt at dele PDF-filen med andre, da der ikke er ophavsret til titlen.

Besøg www.ronlev.dk. Måske er der andre af mine flere tusinde artikler og scannede bøger, der har interesse.

Mange venlige hilsener

Claus Rønlev

DANSKE MAGAZIN,

INDEHOLDENDE

BIDRAG TIL

DEN DANSKE HISTORIES OG DET DANSKE SPROGS OPLYSNING.

FEMTE RÆKKE.

SJETTE BIND.

UDGIVET AF

DET KONGELIGE DANSKE SELSKAB

FOR FÆDRELANDETS HISTORIE OG SPROG.

KJØBENHAVN.

I KOMMISSION HOS GYLDENDALSKE BOGHANDEL, NORDISK FORLAG.

GRÆBES BOGTRYKKERI.

1909.

Aktstykker til Oplysning om Grønlands Besejling 1521—1607.

Meddelt af Louis Bobé.

Den 1908 hjemvendte Danmarks Ekspedition har tilendebragt Kortlægningen af Grønlands Kyster og fastslaet vort arktiske Bilands Egenskab af en Ø. Et Maal for Aarhundreders Forskeriver, Mod og Udholdenhed er naaet, og Tiden turde da nu være inde til aktmæssigt at samle de spredte Efterretninger, som haves om de mange Forsøg, der i det lange Løb er gjort for paany at knytte den afbrudte Forbindelse mellem Nordboernes Grønland og Danmark-Norge. En ny Ud-gave eller et Supplement til «Grønlands historiske Mindesmærker», der begyndte at udkomme i Aar for 70 Aar siden, kunde vel tiltrænges. Som et Bidrag til Løsningen af Opgaven meddeles nedenstaaende lille Samling Breve og Optegnelser.

Det første Brev i Rækken¹ er skrevet af *Klaus Pedersen*, fra 1516 Professor i Retsvidenskab ved Københavns Universitet, derefter Kong Christiern II's Kansler og en Tid Lærer for dennes Søn, Junker Hans. Han opholdt sig i Aarene 1521—22 i Rom, hvor han førte Forhandlinger med Pavehoffet om det stockholmske Blodbad og Besættelsen af Lunds Erkebispestol².

Et først 1906 i Vatikanets Arkiv fremdraget Pavebrev viser, at Kong Christierns Planer til det gamle Grønlands Genopdagelse var modnet saavidt, at han i Sommeren 1519 havde bestemt sig til at vinde Garðar med en mægtig Flaade. (*Gadensis civitatem potenti classe e manibus idolis servientium recuperare.*) Den 20. Juni s. A. udnævnte Leo X efter Kongens Anmodning dennes Skriftesader *Vincentius Pedersen Kampे* til Biskop af Garðar³. Til Leder af Togtet valgte Kongen

¹ Det findes i Rigsarkivet, tidligere i Samlingen Christian II, nu henflyttet til «Indkomne Breve til Danske Kancelli». Allen har kun delvis benyttet Brevet og vilkaarligt forandret Ordlyden (De nordiske Rigers Historie III, 349). Det sidste Stykke i Brevet vedrørende Helgenerne Hagen og Eler er citeret af H. Gram i Videnskabernes Selskabs Skrifter 1747, III, 18.

² Jvfr. om ham Dansk biogr. Lexikon, Allen III, 2, 212, 217, V, 297.

³ Dipl. Norvegicum XVII, 1164. Jvfr. Suhms Saml. II, 2. H., 39. Langebek, Scriptores V, 519.

Titulær-biskopperne af Gardar (episcopi gardenses) i det 15. Aarhundrede vare:

1. *Bertoldus* 1407 ¹⁹/11 (Dipl. Norv. XVI, 56); 1408 ²⁹/8 (ib. XIII, 52); 1420 ²⁵/4 (ib. XVI, 74); 1426 ¹⁹/2 (ib. XIII, 70).

2. *Jacobus* 1411 ¹⁸/11 (Dipl. Norv. XVI, 62); 1411 ⁸/12 (Rep. dipl. regni danici III, 150); 1417 ²⁸/1 (Kbhvns. Dipl. I, 141 f.); 1419 ²⁹/6 (H. F. Rørdam, Kbhvns. Kirker og Klostre, Till. Nr. 25); 1421 ¹⁰/7 (Pontoppidans Annaler II, 530). Han kaldes Jacobus Teppe 1411 og 1420 (Langebek, Scriptores V, 517).

3. *Gregorius* 1440 ²²/8 (F. H. Jahn, Danmarks pol.-mil. Hist., 518); 1450 ⁴/9 (Dipl. Norv. IV, 676).

4. *Andreas* 1445 ²⁹/4 (Langebek, Scriptores I, 333); 1460 (Skand. Litt. Selsk. Skr. XVI, 29); 1466 ²⁸/4 (Dipl. Norv. XVI, 249); 1466 ⁸/7 (Kbhvns. Dipl. IV, 95); 1466 ³⁰/6 (Ribe Bisps Ark. 161); 1476 ²⁹/8 (Rørdam, Kbhvns. Kirker og Klostre, Till. S. 70).

5. «frater *Jacobus*, Gaden[sis] episcopus» 1481 ¹⁶/6 (Eubel, Hierarchia catholica medii aevi

Søren Norby. Efter at have underkastet sig Sverig, tilskrev han i Decbr. 1520 Hr. Søren om at gøre sine Skibe rede for at gaa til Grønland. Kongens Brev er ikke bevaret, derimod Svaret fra Søren Norby af 8. Febr. 1521, hvori denne erklærede, at han paa Grund af indtrøgne Uheld ikke kunde gøre sig færdig før efter Paaske (meddelt som Nr. 2)¹. Kort efter udbød der Opstand rundt om i Sverig, og Søren Norby fik fuldt op at bestille med at kæmpe mod de oprørskes Østergotlændinger. Det faldt ikke i den kække og til Forehavendet utvivlsomt ypperligt skikkede Søhelts Lod at stævne mod Grønland, men han fastholdt vedblivende Tanken under sin Herres Landflygtighed. Frigiven af Storfyrst Vasilius' Fangenskab tilskrev han Kongen i den Anbefalingsskrivelse, han 20. Juni 1528 fra Vilna medgav sin Ven *Otte Andersen Ulfeld*, Befalingsmand paa Visborg: «Naar jeg kommer til Eders Naade, vil jeg give Eders Naade at erkende, hvorledes Storfyrsten af Eders Naade indehaver et Stykke af Norge og to Bispedømmer i Grønland, hvilke jeg med Guds Hjælp vil skaffe Eders Naade og Eders Naades Børn tilbage.»²

Umiddelbart efter Frederik I's Død synes Interessen for Grønland atter at være vaagnet. Blandt *Vincents Lunges Optegnelser* af 28. Aug. 1533 om en Del Sager, der skulde behandles paa Herremødet i Romsdalen, bringes ogsaa Grønland i Erindring³.

Det tredje Brev i Rækken er fremdraget af den saakaldte «Chronologiske Samling» i Rigsarkivet. Brevskriveren *Carsten Grip*⁴, eller rettere *Grypp*, som han selv altid skriver sig, førte i sit Segl et Grip- eller Ørnelaar, men tilhører næppe hverken den i Hertugdømmerne bosiddende adelige Familie Grib (Grip)⁵ eller den danske Slægt af samme Navn, der boede i Rislev (Tybjerg Herred) og nedstammer fra en vis *Vilgrib*⁶. Der maa iøvrigt, som det synes, samtidig med den Carsten Grip, om hvem der her er Tale, have levet en Adelsmand med samme Slægts- og Fornavn. Vor Carsten Grip, hvis Fader (eller Svigerfader) *Claus Hartwigsen* var Raadmand i Hamborg⁷, og som selv endnu 1534 var Borger i denne By og leverede Sydfrugter til

1431—1503, Monasterii 1901 II, 175), bevidner 1487 ^{1/11}, at han har indviet et Alter i Karmeliterordenens Kirke af vor Frue i Landskrone og tildeler alle, der besøger dette Kloster og viser sig veldædige, 40 Dages Aflad (Orig. paa Perg. med vedh. Segl i Raadsarkivet i Rostock. Medd. af Hr. Dr. E. Dragendorff); 1489 ^{7/7} (Arne Magnæanske Saml. 63, 19). Jakob Blaa antages at have haft Planer til at opsoe Grønland (E. F. Wedel Jarlsberg, Une page de l'histoire des frères prêcheurs, Rome-Tournai 1899, 48, 219. Det norske Univ. Festschrift til Kong Oscar II, Chra. 1897, II, 21. Norsk hist. Tidsskr. 3. R. II, 399—408. Grønl. hist. Mindesmærker III, 191).

6. *Matthias Kanuti* 1492 ^{9/7} (Eubel, II, 175) udsteder et udateret Afladsbrev (Ældste danske Arkivregistraturer V, 789 ved Will. Christensen), død 1539 i Brunsvig (H. Rørdam, Hist. Kildeskifter 2. R. II, 1887, 171). Se iøvrigt P. B. Gams, Series episcoporum, Ratisbonæ 1873, 334. C. Eubel, II, 174 f. — En stor Del af Citaterne skylder jeg Hr. Arkivsekretær, Dr. phil. Will. Christensen.

1 Indk. Breve til Danske Kancelli. Allen II, 285 ff, III, 2, 348 f..

2 Dipl. Norvegicum XIV, 613 og IX, 603.

3 Smst. X, 728.

4 Breve fra ham og Afregninger i Chronol. Saml. 1541, Oct. tr. reg. Domme og Tingsvidner 88^a 1545, 21. Jan.

5 1349, 23. Marts, afhænder Detlevus famulus dictus de Grip i Forening med sine Brødre Hinricus og Johannes, sin Nevø Marquardus og sine Onkler Marquardus og Hinricus til Klosteret Neumünster tre Gaarde for 340 Mark lybsk (Orig. Perg. Statsark. Slesvig).

6 Danmarks Adels Aarbog XII, 123.

7 Mitt. der Ges. für Kieler Stadtgesch. XXIV, 1908, 118.

Hertug Christians Taffel¹, kan næppe være identisk med den Carsten Grip, der 1528 af Frederik I fik Bestalling som Herrederfoged paa Ærø². Den hamborgske Borger Carsten Grip blev 1535 af Raadet i Kiel beskikket til Syndikus eller Statssekretær³. 1540 valgtes han til Borgmester i Byen, en Stilling, som 1489—1522 beklædtes af en *Detlev Gryp*, der vistnok har hørt til hans Slægt. Hans Broder Joachim var Borger i Hamborg ligesom en af hans Svøge; hans anden Søster var gift med Borgmester *Markvard Kistemaker* i Kiel⁴. Ved Siden af sine Embedsforretninger som Borgmester varetog Carsten Grip Kong Christian III's Pengesager i Hertugdømmerne og havde en ret udstrakt Dispositionsret⁵. Det her aftrykte Brev viser, at Christian III endnu 1551 betroede ham et saa vigtigt Hverv som det at indløse Østersørherred af Iven Reventlow og udbetaale denne Pantesummen paa Kongens Vegne. Carsten Grip døde i sit Embete 1553 og efterfulges som Borgmester af Broderen Ditlev.

At Carsten Grip har været ikke alene en meget anset og betroet Mand, men ogsaa har siddet inde med Kundskaber, maaske endog har været studeret, derom vidner baade Stilen og Haandskriften i hans bevarede, egenhændige Breve. Herfor taler ogsaa den Omstændighed, at Kongen gennem *Claus Wensin* overdrager ham at skaffe sjældne Kort og Bøger til Veje.

Hvad nu angaar de Kort, han i Følge Brevet oversendte Kongen, maa det bemærkes, at Kort, trykte i Køln før 1551, er meget sjældne. Her sigtes vistnok til et Verdenskort fra Aar 1543 af *Casper Vopel (Medebach)*, et stort hjærtetformet Kort, som findes i den Hauslabske Samling i Wien. Det er næppe bleven publiceret, men i et Brev til *Ortelius* dadler *Postell* Vopel, fordi denne lader Asien være landfast med Nordamerika, en Anskuelse, der skyldes de gamle Islændere og bl. a. deltes af Mænd som *Claudius Clavus* (Fynbo af Fødsel) og *Niccolo Zeno* (1558). Paa *Jakob Zieglers* Kort i hans Schondia (Strassburg 1532) ser man ogsaa tydelig en Landforbindelse fra VVARDHVS i LAPONIA over til HVETSARCH, PROMONTORIVM IN GRONLANDIA. Det er da sandsynligt, at det er *Zieglers Type*, der er kopieret af *Vopel* paa dennes store Verdenskort, udarbejdet i Køln 1543. — Iovrigt findes paa Oldnordisk Museum en Globe med Paaskrift: Casper Vopell Medebach hanc spheraem faciebat Colonie 1543⁶. Efter et Papir paa Futteralet har Globen tilhørt *Tyge Brahe*.

Størst Interesse knytter sig til de Meddelelser, Carsten Grip giver om de to Søfarere *Pining* og *Pothorst*. Det tidligste, men ikke virkelig hjemlede, man ved om den førstnævnte og mest bekendte af dem, er, at Pining i de sidste Aar

¹ Danske Mag. 4. R. III, 37, 93. 98, 248.

² Stemann, Gesch. des öffentl. u. privat Rechts III, 202.

³ N. H. Schwarz, Nachrichten von Kiel, Flensburg 1775, 39, 64.

⁴ Mitt. der Ges. f. Kieler Stadtgesch. XXIV, 118.

⁵ Danske Mag. 4. R. III, 37, 93. Grundtvig kalder ham endog Rentemester.

Den adelige Carsten Grip angives at have været gift med Anna Ahlefeldt fra Haselau (Barner, Familien Rosenkrantz II, 281), der, hvis dette forholder sig rigtigt, maatte være en Datter af Frederik Ahlefeldt til Haseldorf, Haselau og Seestermüh († 1541) og Catharine Pogwisch; dog nævnes hun ikke paa de ahlefeldtske Slægttavler, ejheller giver det rige Arkiv paa Haseldorf nogen Oplysning om hende. Datteren Anna Grip til Gripsgaard (Emmerlev Sogn) var allerede 1582 Enke efter Bendix Iversen Rosenkrantz, da hun udsteder et Vidnesbyrd om, at hendes Fader har skænket 100 Mark lybsk til St. Johannes Kloster og Graabrodklosteret i Slesvig til de derværende Præsters Underhold (Acta A. XIX, 13, Slesvig Statsarkiv).

⁶ Oplysningerne om de ovennævnte Kort skyldes velvillig Meddelelse af Hr. Underbibliothekar, Dr. phil. A. A. Bjørnbo, ligesaa Henvisninger til Behaims Globus (1492) og A. del Biancos Atlas (1436).

af Christian I's Regering nævnes som Lensmand paa Island¹. 1487 var han Anfører over en Flaadeafdeling, der kom *Iver Axelsen Thott* til Hjælp mod *Sten Sture* og reddede Gulland for Danmark. Samme Aar forekommer Pining ved Hyldingen blandt den norske Adel. Hans endnu vel bevarede Segl med Omskriften *Diderich Pinink* viser en Baadshage². Hans Familie er uden Tvivl nedertysk — Navnet forekommer den Dag i Dag ret hyppigt i Holsten. I Aarene 1486—99 føres der af Købmænd fra forskellige Lande Klager over Pinings og Pothorsts Sørøvenier, og det anføres oftere, at begge staar i Kongen af Danmarks Sold³.

Om Pinings uadskillelige Ledsager Pothorst, hvis Navn ogsaa tyder paa nedertysk Oprindelse (Potharst, Pottesteg, Kød, skaaret i Stumper), vides iøvrigt intet. Svaning beretter, at begge i Christiern I's Regeringstid alt i en Aarrække havde udmærket sig som dristige Sømænd og Fribyttere⁴.

Efterretningen om, at Pining og Pothorst slog sig ned paa Klippen Hvitserk, og at den første (i Lighed med hvad han gjorde paa sit Len Vardøhus)⁵ dér anbragte et Blykompas som Sømærke, findes, saavidt vides, første Gang hos *Olaus Magnus* i hans Historia de gentibus septentrionalibus, Romæ 1555, II, Kap. 11⁶. En Tegning i Bogen viser den med et Kompass af uhyre Dimensioner forsynede Klippe Mons Hvitserk, som Olaus tænkte sig ligge midt for Østkysten af Grønland, og som i Følge den af hans Hjemmelsmænd givne Beretning uden rimelig Grund er antaget at være den runde, kuppelformige Klippe, der kaldes Kap Dan⁷.

Olaus Magnus' Hovedværk fuldendtes i Okt. 1554, Carsten Grips Meddelelser ligger altsaa mere end tre Aar længere tilbage i Tiden. Medens Olaus henlægger Tidspunktet for Pinings Ophold paa Hvitserk til 1494 og siger, at Pining anbragte Kompasset i den Hensigt at vise Sørøverne Vej⁸, ved Carsten Grip at melde, at Pinings Sejlads til Grønland fandt Sted i Kong Christiern I's Regeringstid, og at det var denne Konge, der paa Foranledning af Alfons V af Portugal, kaldet Afrikaneren, som regerede 1438—81, til de nordlige Have udsendte de to Søfarere paa en Ekspedition med flere Skibe for at opsoe nye Øer og Lande, og at de paa Klippen Hvitserk udfor Grønland havde opsat et stort Sømærke af *Hensyn til de grønlandske Sørøvere, der med mange smaa Skibe uden Køl⁹ anfalder andre Skibe i stor Mængde.*

Ved de grønlandske Sørøvere forstaas uden Tvivl Eskimoerne, der kommer roende i de flade Konebaade; at Pining med sit Sømærke skulde have havt til Hensigt at hidlokke dem, som O. Magnus beretter, synes ganske urimeligt.

Gennem Carsten Grips Meddelelser, fremsatte overfor Kongen i en saa bestemt Form, oplyses man om et første, hidtil ukendt Forsøg paa fra dansk Side at

¹ Han sættes i Forbindelse med Lagmand Einar Eyolfsson (1480—94) i Henhold til Arne Magn. Saml. fasc. 27, 32. Jfr. Safn til sögu Íslands II, 92 og de to Piningsdomme fra 1489 og 90 (smst. 183): Eg heinrek mæding hirdstiora Pinings umbodsmann. 1478 var P. Hirdsstyrer over hele Landet (ib. 655, 658 f.). Medd. af Hr. Professor, Dr. phil. F. Jónsson. H. Rørdam, Hist. Kildeskr. 2, II, 515. Danske Mag. 4. R. I, 73.

² Hyldingen 1487, Rigsarkivet.

³ Hanserecesse 1477—1530 II, 16, 26, 33 f., 100 ff., 119 f., 181.

⁴ Norsk hist. Tidsskr. 2. R. III, 234.

⁵ Jvfr. L. Daae ib. 3. R. IV, 196.

⁶ ib. 2. R. V, 394; 3. R. II, 401. K. Ahlenius, Olaus Magnus, Upsala 1895, 148.

⁷ Ahlenius 152.

⁸ Grønlands hist. Mindesm. III, 473.

⁹ Saaledes forstaar jeg Udtrykket sunder boden. Bodem betyder baade selve Skibet, en Tømmerflaade og Kølen (carina).

genoprette Forbindelsen mellem det gamle Grønland og Danmark. At Portugiserne har givet Stødet til dette Foretagende, lyder ingenlunde utroligt. 1464 skal João Vaz Cortereal, Statholder paa Terceira, have besøgt et Stokfiskeland, vistnok Island¹. Om Berøringer mellem Portugal og Danmark foreligger der i Rigsarkivet kun et eneste skriftligt Vidnesbyrd, nemlig en Anbefalingsskrivelse for Herolden Lolland fra Kong Alfons V til Kongen af Danmark fra 1461².

Skønt Christian III efter det foreliggende Brev at dømme nærede Interesse for det gamle Grønlands Genfindelse eller i alt Fald blev gjort opmærksom paa Sagen, kender man dog intet til Planer fra hans Side i saa Henseende. Seksten Aar hengik før hans Søn og Esterfølger Kong Frederik II optog Tanken, idet han i Foraaret 1568 bestemte sig til at sende sin Skibshøvedsmand *Christian Aalborg* til Grønland og lod forfatte en paa islandsk skrevne Proklamation til Indbyggerne ligesom han var betænkt paa at tilføre dem Brugsgenstande og Fødevarer³. At Ekspeditionen af Hensyn til Krigsforetagenderne blev opgivet, fremgaar af det meddelte Brudstykke af et Kongebrev til Peder [Oxe] og Johan Friis (IV). Om Jacob Aldays Togt 1579 henvises til Tillægget.

I Begyndelsen af Christian IV's Regering — 1590 — var der efter Planer oppe om at genfinde det gamle Grønland, jvfr. de af Underbibliothekar Carl S. Petersen i foregaaende Hefte af Danske Magazin meddelte Oplysninger (212 ff.).

At sætte Foden paa Grønlands Kyst og komme i Berøring med Landets Indbyggere lykkedes endelig for den 1605 udsendte Ekspedition, bestaaende af tre Skibe under Ledelse af Skotten *John Cunningham*⁴, der førte Skibet «Trost»⁵, medens det andet, «Den røde Løve», var undergivet *Godske Lindenov*. Passet for ham, Styrmanden *Peter Kieldsen*⁶ og Skipperen *Nikolaus Creise* (navarcha), er dateret 18. April. Det tredje Skib, Pinken «Katten» (Marekatten), købtes i Skotland (VI). Ekspeditionens heldige Udfald skyldes den engelske Lods *James Hall*, der har givet en udførlig Beretning om Togtets Forløb, fundet og udgivet for et Aarti siden af C. C. A. Gosch⁷.

Resultaterne af Cunninghams Ekspedition, særlig de ethnologiske — man medbragte som bekendt to Grønlændere til Danmark — vakte levende Interesse rundt i Europa. Dette ses bl. a. af de Meddelelser, den pavelige Nuntius i Bryssel i Dec. 1605 umiddelbart efter Ekspeditionens Hjemkomst har givet Paven, maaske kun en Oversættelse efter et herhjemme udkommet trykt Flyveblad. Brevet er fundet i Vatikanets Arkiv og velvilligt meddelt af Dr. phil. J. Lindbæk (VII). Det gunstige Udfald foranledigede Kongen til allerede Aaret efter at udsende en ny Ekspedition, paa hvilken Lindenov og Cunningham byttede Roller, idet hin nu blev Chef for Togtet medens denne var næstkommanderende. Passet for Godske Lindenov er dateret 24. Maj (VIII). Et tredje Togt under Holsteneren *Carsten*

¹ Ahlenius, 146.

² Aftrykt i Diplomatarium Christierni I, 1856, 134.

³ Grønlands hist. Mindesmærker III, 200 ff., 635. Geografisk Tidsskr. VIII, 115.

⁴ Joannes Conyngham e Scotia oriundus. Kong Jakob takker 1605, 18. Febr., Kong Christian IV, fordi denne har optaget C. paa hans Forbøn «in numerum famulorum vestrorum» (England A 1603—19, Rigsark.). Han tilhørte den friherrelige Åt C., thi Lorentz Cunningham til Barons i Skotland skødede 1654 den John C. forhen tilhørende Hovedgaard Gjerdrup til Peder Wibe (Trap, II, 704).

⁵ Skibsartikler for Hans Könnink og Goske Lindenov, Sæll. Reg. XV, 30 ff.

⁶ Jvfr. Kbvhns. Dipl. I, 604, 614, II, 554.

⁷ C. C. A. Gosch, Danish arctic expeditions 1605—20, II, 1.

Richardson og *James Hall* udsendtes 1607. Den Lederne paa dette sidste Togt medgivne Instruks af 6. Maj (IX)¹ er af megen Interesse paa Grund af sin Ud-førlichkeit og nøjagtige Omtale af de fra *Erik Valkendorfs* Kursforskrifter og *Ivar Baardsen* hentede Navne paa Lokaliteter i den gamle Nordbobygd. Richardsons Ekspedition kendes iøvrigt kun af Lyskanders Grønlandske Chronika (1608); det synes, som de til dette Aktstykke givne Noter turde vise, at Lyskander har havt nogen Del i Udarbejdelsen af Instruksen.

I.

1521, 21. Sept. Klaus Pedersen tilskriver Kong Christiern II om den Sejlads af Danmark til Indien og andre ubekendte Lande, som han tilraader Kongen at foretage o. s. v.

Regnorum incrementa victoriam et felicem quoque successum precatur et optat. Kere nadigste here, sende ieg edhers nade ith breff i Flanderom then seylatz aff Danmarck tyl Indien² oc andre tyl thenne dag wbekende land. Bedher ieg, edhers nade wylle legghe thet po hierthe; edhers nade schal icke troo, at thet er fabel eller drømme, ieg wyl bewisedt met sannighen, oc om wor here gudh i himmerighe wyl wnde och giffue nadhe oc lycke ther tyl, thet kan gangne oc boedhe edhers nade oc Danmarcks ryghe tyl ewigh tiidh. Och om so schede, edhers nade inthet andet ther met bedriffwe schulle en ith naffn oc rychte, i thet edhers nade sodant førsth betencht haffde oc begynth, tha skulle edhers nade ingelunde lade thet blifflue tyl rygghe heller wgiort. Offuerst mig hobes met gutz hielp, ther schal komme wdaff icke allene hedher, pryss oc ære, men stoer oc ewigh profyth. Nar ieg kommer sielff tyl stedhe, tha wyl ieg thet forclare oc wndherwise, so at edhers nade schal giffwe mig reeth oc sielff see oc obenbarligh forstaa, at thet stoer edhers nade møgth bedher tyl gørendes en the Hispanioler³, hwicke alle dage mer oc mer henthe yn i mod Grønland etc. Oc wden edhers nade haffuer achtwng ther opp oc seer met tyl, tha kwnne the met tyden gøre edhers nade oc rigerne stoer skadhe etc. Item haffwer mester Hartuicus oc ieg expedieret ij breuia apostolica, hwicke som samme mester Hartwich fører met syg, so edhers nade mo lade holle höchthyd oc ære hellig Eler oc hellig Hogen oc lade syæ messer om them, en dog the ere icke canonizeret, ther fore mo edhers nade lade gøre officia oc missas oc ander festh holle oc celebrere om thennem oc ther tyl lade tyl rede gøre oc wdstaffere the stedhe oc altere, som theris legeme, corpora oc relliquie schulle ligghe, hwiless oc bewaress wdi, met edhers nades naffn oc

¹ Kun til Dels, og hverken ordret eller bogstavret, meddelt af K. J. V. Steenstrup i den instruktive Afhandling Om Østerbygden (Meddelelser om Grønland IX, 1889, 1—51). Skibsartiklerne af 27. Maj i Sæll. Tegn. XX, 92.

² Grønland regnedes til den nye Verden Indien.

³ Norsk hist. Tidsskr. 2. R. V 391. Alonso de Santa Cruz, Die Karten von Amerika. F. v. Wieser, Innsbruck 1908.

titeel ther host schreffuet eller wdgraffuet, oc hwat edhers nade wyl haffue dichtet heller giorth enthen weerss heller andhet, thet wyl [ieg] gøre edhers nadhe, thet besthe ieg kan. Ydermer schal thette mit bud wnderwise edhers nadhe effther syt memoriale, som ieg haffuer giffuet hannem met om alle erende. Edhers nade gud i himmerighe befalet tyl ewig tyd. Ex vrbe Roma XXI d. Septembris anno a natali Cristiano MDXXI°

Inuictissimo principi
Dacie, Suecie etc. Regi
Cristierno II° domino
suo clementissimo.

e. v. m^{tis}
fattig tro tienere
Klaus Pedhersson.

II.

1521, 8. Februar. Søren Norby tilskriver Kong Christiern II, at han er villig til at gøre sine Skibe rede og begive sig til Grønland, men at han ikke kan blive færdig før efter Paaske.

. . . Kære, nadige herre, som Eders nades hoffmectighett skriffwer megh till, iegh skwlle gøre myne skiff redhe oc giffwe megh till siøs mod Grønlandh, thaa maa edhers nadhe widhe, jegh ladher arbeydhe paa myn kraweygell hwer dagh, oc haffwer han forrod meg ille, som megh soldhen, forthy jegh maa haffwe kølenn opp paa hannem, før iegh kand løffwe nogherstedz mett hannem, oc kand iegh ickæ heller faa her saa stoor en masth, som megh theienn, men iegh maa ladhe setthe en sammenn aff ix styckæ, ther fore kand iegh ickæ blifwe redhe indhenn poskæ, menn strax effther poskæ will iegh være redhe oc løffwe till Grønlandh eller andherstedz, hwaritt eders nadhe will haffwe megh i werdhen . . .

Datum Kalmerslott feria 6ta ante festum carnisspriij anno domini mdxxj.

Eders nades thraa tienere
Søffren Norby ridher.

III.

1551, 3. Marts. Borgmester Carsten Grip til Kong Christian III.

Durchleichtigester, groidtmechtigester, hoichgeborner koningk und gnedigesther her. Mytt underdenigesther erbedinge myner schuldigen plichtigen und stets gehorszamen densthens averschickke ick i. k. may^{tt} de begerthen i. k. may^{tt} vorschrevinge, Osterforharde belangende, szo i. k. may^{tt} dem gestrenge ernvesthen und erbarn heren Iven Reventlouwen rittern, itzt ampthmanne tho Rendissborch, gegeven und ick in nhamen i. k. may^{tt} de sulvigen up vorschenen ummeslach ingeloset und von wegen der sulvigen i. k. may^{tt} gestrengheit veer dusendth marck lubisch, dho sulvesth tho fullen kamener noge endrichtet und bethalet, upt dat underdenigesthe biddende, dewyl ick Siverdth Rantzouwen myne handthscirffth up de veer dusendth margk, szo tho inloszinge i. k. may^{tt} vorschrevinge gescheen, uthgegeven und i. k. may^{tt} itz under de

rechten hovetvorschrevinge wedder endthfanget, myt geborlicher genochssamer qwitantz der wegen my wedder umme versorgen und by kegenwardigen thoschickken und averssenden willen etc. Idth heffth my ock i. k. may^{tt} in vorschenen ummeslage by Clawes Wenzynn mundlich anwerven lathen, dat ick i. k. may^{tt} tho gnedigesthen gefallen ichteswes von hupschen fremden malwerke kopen und aversenden mochte; myt boken wer i. k. may^{tt} thor noidthroffth woll bessorget, und is doch nicht ssunderlichs tho der tydth van boken alhir vor handen gewesen; dat malwerck oversth belangende, hebbe ick allen moglichen flyt angewendet, is doich hyr des sulvigen nichts geschicklichs averthokomende gewesen, szunder hebbe i. k. may^{tt} thom besthen gekoffth und itzt by kegenwardigen avergesandth twee tabulas generales cosmographicas mundi: de eyne tho Collen, de ander (szo ick anders nicht weet) tho Tubingen gedruckket wor inne iuw ko. ma^{tt} egendtlich¹ to besichtigende szunder dat i. ko. m^{tt} landth Gronlandth in beyden tabulen gethagen tho der nyen werlh und insulen szo durch de Portugaleszer und Hyspaniern gefunden, also dat me landfast uth Gronlandth darhenn in kamen kann, item dat me ock uth Lampelandth van dem slothe Wardthuisz ock landthfasth in Gronlandth kamen kan etc. Idth szyn dyt jar ock tabulen uthgegan van i. ko. m^{tt} lande Iszlande und van den wunderwercken aldar tho besichtigende und tho erkundigende, tho Parys in Franckryken, dar uffendtlich werdet in angethogen, dat Isslandth twee mal szo grodt alsze Sicilien hynder Italien², und dat de beyden sceppere Pyningk und Poidthorsth de van i. ko. may^{tt} hern grothe vader koningh Christiens des erstens durch anfurderndth ko. ma^{tt} tho Porthugall etc. imt norden nye insulen und lande upphoszokende, myt etlichen schepen uthgefertiget, up der klippen Wydhszerck vor Gronlandth und kegen Sniefelssiekel up Iszlandt kegen mer gelegen eyn groidth baa³ upgerichtet und gemaket umme der grønländisschen szerefer halven, de myt velen kleynen schepen szunder bodem anfallen, ander schepe in veler mennicheydth de sulvigen tho uvveraschende etc.; und ick hebbe nha der sulvigen tabulen geschrevan, vorszee my der sulvingen averthokamende und i. k. m^{tt} myt dem furderlichsten thothoschikkende I. ko. m^{tt} kennen up holthwerck eyn ider van den tabulen beleggen lathen und eyne uppe ey nem, vnd de andern up ey nem andern i. k. m^{tt} huszern thor lusth hebben etc., idth kosten my ock dusse sulvigen tabulen beyde theyn daler, gantz dënstlichen up dat underdenigesthe biddende, i. ko. ma^{tt} willen my de sulvigen by kegenwardigen baden averssenden etc. Ick hebbe ock myn jargeldth, datt my i. ko. ma^{tt} (des ick in aller underthenicheidh danckbar) thogescht, up vorschenen ummeslach van Breyden Rantzouwens sthadholders amptschrive tho Szegeberge Frantzen Rugewoldth gefurdert und endtfangen alsze sostich margk lubisch; alles uth dusser orszaken, dat my szelden loiffwerdighe bodeschop sthadet⁴, gantz

¹ o: hvoraf D. M. nøjagtig kan se især, at . . .

² Angivelsen af, at Island er dobbelt saa stor som Sicilien (i Virkeligheden 4 Gange). findes hos Olaus Magnus (K. Ahlenius, Olaus Magnus, 1895, 169).

³ baa, bake, Vejviser for Søfarende, Sømærke.

⁴ o: fordi der sjældent staar mig paalideligt Budskab til Raadighed.

underdenige in hoghesten gehorszame biddende, i. ko. mat^t des keyn myszgefalen
lenth dragen, szunder dar myt gnedigesth thofreden szen willen, i. ko. mat^t
ock in aller truw und hoghesten vormoge, lyves und gudes beheschlichen und
gefelligen tho denende szy ick stets flitich, schuldich und plichtich. Datum
gantz ilends thom Kyll dinstags nach oculj anno etc. im LI sten.

I knⁿ mat^t
stets underdenigesterh und gehorszamer
Carsthenn Grypp
mytt egener hanth.

IV.

1568, 14. April. Kong Frederik II tilskriver Peder Oxe og Johan Friis, at den paatænkte Grønlandsfærd skal opgives.

Vor synnderlig gunst tilfornn; wider att som i giffue tilkiennde om the penninge, som fattis till att bethale the knechte med i Engelholm, tha haffuer wij tilskreffuit wor toldere i Helsingører, att hannd till seg skall annamme the IIIJ^e och XL rosenoble, som i med vor cantzelie skriffuere Christiernn Nielszen hid forskicker, och igienn antuorde hannem therfore daler, IIIJ daler for stöckidtt.

Sammeledis kunde wij ether naadigst icke forholde, att wij haffue oss betencktt om thenne Grønlandtz ferdtt, saa er thett eitt godt orloug skiib, som ther till skall brugis, och synis oss werre fast wvisse, ther nogitt att winde, menn mere fare att foruenthe baade om skiib, folck och huad therinde er, ther till wide i huad for orloug skibe behoff wil gjoris emod fienderne att bruge, och for thennd leilighedtt synis oss raadeligtt och best werre, att i bestiller, at the ingenstedtz med samme skib till Grønland skall affløbe, førre wij komme thid sielff till Kiøbnehaffn och tha yder mere kunde talle og beslutte om samme handell; ther med giøre i oss synnderlig till wilge. Datum Frederichsborg thennd 14 dag aprilis a° 1568.

Tegnelser over alle Lande X, fol. 10 f.

V.

1605, 18. April. Kong Christian IV meddeler Godske Lindenov, Petrus Kieltsen og Nicolaus Creisen Pas i Anledning af deres Togt til Grønland.

Christianvs Qvartvs dei gratia Daniæ, Noruagiæ, Vandalorum, Gotorumque rex etc., dux Schlesuici, Holsatiæ, Stormariæ et Dithmarsiæ, comes in Oldenburg et Delmenhorst etc. Vniuersis et singulis quibus hæ offeruntur literæ, vel ut ipsi eas legant vel ab alijs recitari audiant, post testificationem nostræ benevolentiæ, studij, fauoris et gratiæ, prout cuiusvis status ac ratio postulat, constare volumus. Cum navigatio ultro citroque ad terram nostram GRVNLDIAM, inde iam extet obscurior et incertior, quod a nostris hominibus, longo temporis spatio, non sit frequentata. Nostri vero muneris inprimis esse arbitre-

mur, ut statum istius nostræ ditionis exploremus, quo eidem et de religione et administratione juris et iustitiae, si quæ necessaria essent, in posterum prospiciamus. Nos eam ob rem nobilem capitaneum et ministros nostros, fideles nobiles dilectos GOSKE LINDENOW, Petrum Kielton¹, gubernatorem et Nicolaum Creisen navarcham cum navi præsenti RVBER LEO nuncupata, iam ablegassee, cum hoc nimirum mandato, ut cursum ad prædictam nostram ditionem Grunlandiam eiusque portus investigarent et ijs inventis nobisque renunciatis, deinde de reliquis, pro nostro consilio reique necessitate statueremus. Quo vero illa mandata nostra eo securius conficerent, duximus, prædictos ministros, ac navem quam illis commisimus, hominesque ac res in ea contentas, hisce literis nostris esse muniendum. Ab universis igitur et singulis pro status conditionisqve ratione, amanter, benevole ac clementissime petimus atque rescripta tuto exequi sine vestra vestrorumqve iniuria noxa et molestia sinatis, fluctuumqve sive omni alia (quam deus auertat) adversitate in necessitatem aliquam redactos pro virili juvetis ac promoveatis eandemqve in rebus omnibus securitatem et libertatem ipsis præstare dignemini, quam et subditis vestris et vobis in nostris regnis ac provincijs terra marique hactenus præstitam esse, re ipsa experti semper estis ac porro præstari ac paribus vicibus a nobis rependi cupitis. Erit hoc amicitiae et optimo, quod erga singulos reges et principes fovemus vicinitatis officijqve studio nostro, æquitati deniqve ipsi maximo consentaneum. Ac nos sedulo id vicissim acturos recipimus, ne ab ullo quem se facilem hac in re præstitisse cognoverimus, in nobis, cum usus erit, officium, benevolentia ac gratia nostra regia desideretur. Nostri vero ea in re satisfacent, huic voluntati nostræ eidemqve per omnia postulante usu, se conformes demonstrabunt. In quorum fidem præsentes manu nostra subscriptas regio nostro sigillo consignari jussimus in regia nostra Haffnia, decimo octavo die, mensis Aprilis anno millesimo sexentesimo quinto.

Christianus.

Original paa Pergament, med Kongens egenhændige Underskrift. Seglstrimmelen findes, men Seglet er afskaaret (Rigsarkivet, Grønland, Supplement).

VI.

1605—6. Udtog af Rentemesterregnskaberne.

1605, 16. Februarij. Giffued och fornøigedt Willem Hauersack, borger och indwaanner udj Kiøbenhauffn, LXV; daler, som konn. maiett. till hannom naadigst wor schyldig bleeffuen paa eett hans offuergiffuenne register och regenskaff anlangendes de v^m gamle daller, konn. maiett. naadigst den 29. aprilis anno 1605 nest forleden aff hanns maiett. eignedtt cammers her paa Kiøbenhauffns slott haffuer ladet tillstille och offuerantworde Mickell Neb, schipper herudj konn. maiett.^s tienneste, och hannom och dj forschrefne summa penninge effter hans maiett.^s egen naadigste befalling och dierres medgifwenne

¹ Se H. D. Lind, Christian IV og hans Mænd paa Bremerholm, 1889, 182.

instructions formellding haffuer med denom offuerført her aff rigedt till Engel-
land, som dj och dersammestedz haffuer forretted och vdgiffuenn for eett schiff,
konn. maiett. naadigst haffde affkiøfft Herr Johann Gilbert, ridder, til Grønn-
weæi udj Enngelland, som kaldes Markatten, saa well som och for eett anntall
stöcker huitt enngellske klede och nogenne cintenner enngellske tinn, dj udj
lige maader haffuer inndkiøfft konn. maiett. tilbeste derudj Engelland . . .

• 1605—6, f. 623.

1605, 7. Junij. Giffued Bernnt Petersøn, Konn. Maiett.^s biugmester och
indwaanner vdj Kiøbenhauffn v daler, som erlig och welbiurdig mand Breide
Rantzou till Rantz.hollem, stadholllder, paa konn. maiett.^s weigne hannom haffuer
bewilgedt for eett instrument aff kaabber, huorudj wor befatted en ostralauj¹
och een quadrant, huilked samme instrument Arnt Henricksønn, eenn aff konn.
maiett.^s styremennd, haffuer bekommed med sig til schiffs paa den seiglatz,
hannd nu aff konn. maiett. naadigst er forschickedt med hans maiett.^s schiff
her fra till Grønland . . .

ib. f. 603.

1606 thennd 12. july giffuidt och fornøiged Swend Benndszenn, borger
och indwonnere her vdj Kiøbenhaffnn, paa regenschaff aff hans bestallning,
hannem af konng. mayetts. vnderdanigst haffuer tilkommidt for dett schib med
sin tillbehørning, kong. mayettz. aff hannem kiøfft haffuer til hanns mayetts.
foretagenn seiladtz ad Grønlannnd IIe daler . . . thendt 5. septembris 1^c daler.

1606—7, f. 338.

VII.

1605, Decbr. Den pavelige Nuntius i Brüssel beretter til Pave Paul V om Udfaldet af den danske
Ekspedition til Grønland².

Di Danimarca.

Si tengono lettere delli 2 di Novembre prossimo passato, con le quali
si da avviso, che quattro navi di quel Rè hanno alla fine scoperto il paese di

¹ Astrolabium.

² Fra Danmark er der indtrusset Breve af 2. Nov. sidstleden, hvori der meddeles, at 4 af Kongens Skibe omsider har opdaget Landet Grønland, for hvis Skyld Kongens Forgængere flere Gange forgæves har gjort sig store Anstrængelser. Da Skibene nærmede sig Landet, kom Indbyggerne de Danske imøde med venlige Miner, og under Paaskud af at ville købe nogle dem ubekendte Varer skar de Ankertovene over. De Danske bemærkede dette og affyrede øjeblikkelig 2 eller 3 Artillerystykker og skræmmede ved dette Brag Indbyggerne i den Grad, at de flygtede i stor Hast og i hele 3 eller 4 Dage ikke vilde nærme sig Stedet, hvor Skibene laa. Derved fik Søfolkene Tid og Lejlighed til at tage Landet i Besiddelse og bemægtigede sig dér flere af Indbyggerne, og uden at foretage sig videre vendte de hjem.

Grønlænderne er smaa Mennesker, tykke og mørkladne, men saa kraftige, at en af dem saavel i Roning som ogsaa i andet Arbejde kan maale sig med fire Evropæere. De er rasende som vilde Dyr, har Knive, Buer, Pile, der dog er forsynede med Ben i Stedet for Jern. De betjener sig af visse smaa Baade af Sælhundeskind.

Der tilføjes i Brevene, at Kongen offentlig har bragt Gud sin Tak for dette Lands Opdagelse og Skibenes lykkelige Hjemkomst.

Groenlandia, in che si erano grandemente affaticati li predecesseri di S. M^{ta} più volte in vano. Quando le navi si accostarono à terra, gli habitanti vennero con sembianza amichevole verso li Danesi e sotto ombra di comprar da loro qualche mercantia à loro incognita, tagliorono li canapi dell'ancore, li Danesi accortisi di ciò, fecero subito sparare due o tre pezzi d'artiglieria e spaventorno con il rimbombo talmente gl'habitanti, che si misero in precipitosa fuga et per tre o quattro giorni non si volsero appressare al luogo dove erano le navi. Talmente che li naviganti hebbero tempo e modo di prender terra nella quale presero alcuni degli habitanti e senza far altro se ne sono ritornati. Li Groelandesi sono huomini piccoli, grossi et nericci, ma si robusti che non solo al remo o ad altro lavoro è di forza eguale a quattro de' nostri. Sono furiosi come bestie salvatiche; hanno cortelli, freccie, dardi, ma armati di osso in cambio di ferro. Si servono di certe piccole barche di pelle di cane marino.

Si soggiunge con dette lettere, che quella Maestà ha fatto render pubbliche gracie à Dio della scoperta di questo paese e del ritorno delle sue navi à salvamento¹.

Collezione Borghese IV, 252, fol. 89 v. Vatikanets Arkiv.

VIII.

1606, 24. Maj. Kong Christian IV meddeler Godske Lindenov et Pas i Anledning af dennes Togt til Grønland.

Literæ Passagij navibus regijs Grönlandiam versus. Haffniæ 24. May Anno 1606.

Christianus Quartus etc. Universis et singulis cuiuscunqve dignitatis status ac ordinis, consanguineis, fratribus, amicis et vicinis nostris charissimis, alijsqve syncere ac grate nobis dilectis, regibus, principibus, comitibus, baronibus, magistratibus urbium, arcium, portuum, classiumqve præfectis, ac porro omnibus rerum publicarum seu privatarum terra mariqve administratoribus, has literas nostras visuris aut lecturis, salutem, benevolentiam et gratiam nostram regiam, amanter ac clementissime deferimus, ijsdemqve cum decente erga quemlibet officij favorisque regij attestatione, amice, benevole ac clementissime constare volumus, cum navigatio ultro citroqve ad terram nostram GROENLANDIAM hactenus ideo nonnihil extet obscurior incertiorve, quod longis temporum intervallis a nostris hominibus minus sit frequentata. Nostrarum vero partium ac muneris inprimis esse arbitremur, ut modernum istius ditionis nostræ statum penitus exploremus, quo eidem tam de Religione quam administratione juris et justiciae et cæteris, si qua necessaria videri queant, in posterum prospicere possimus. Nos, eam ob causam, nobilem vasallum nostrum fidelem nobis dilectum *Gotschalckum Lindenou* cum quattuor proprijs navibus nostris ceu admi-

¹ Da der i samme Brev er Tale om den nys stedfundne Krudtsammensværgelse i England, er Brevets Datering nogenlunde bestemt.

raldium iam nunc ablegassee, eique negocia nonnulla, secundum præscripta nostra gerenda, in mandatis dedisse: nec minus in eius rei finem ac testimonium et tanto maiorem demandati itineris securitatem hoc nostro regio diplomate salvique conductus literis nostris communire voluisse. Ab universis igitur et singulis pro status conditionisqve ratione, amanter, benevole ac clementissime petimus atque requirimus ut prædictum admiraldium nostrum reliquosqve sub et cum eo vela facturos capitaneos, cum navibus nostris et totis familijs onereqve nautico hinc indè libere navigare, accedere, morari, ac cum visum fuerit, recedere, nostraqve præscripta tuto exequi, sive vestra vestrorumqve iniuria, noxa et molestia faciles patiamini, fluctuumqve sive omnia alia (quam Deus avertat) adversitate in necessitatem aliquam coniunctim vel separatim redactos, pro virili iuvetis eandemqve in rebus omnibus et securitatem et libertatem ipsis præstare dignemini, quam et subditis vestris et vobis, in nostris regnis ac provincijs terra mariqve hactenus præstitum esse, re ipsa experti semper estis, ac porro præstari ac paribus vicibus a nobis rependi cupitis. Erit hoc amicitiae et optimo, quod erga singulos reges et principes fovemus, vicinitatis officijqve studio nostro, æquitati deniqve ipsi maxime consentaneum etc.

«Lateinisch» (latinske Passer) 1600—8, 147 f.

X

IX.

1607, 6. Maj. Kong Christian IV giver Carsten Richardsøn, Kaptejn, og James Hall Instruks paa deres forehavende Rejse til Grønland.

Kasten Richardsøns, capitein, och m. Hald, styremand, deris instruction paa den grønlandske reigse, liudendis ut sequitur.

Instruction och besfaling som wii, Christian den fierde, Dannemarckis, Norgis, Wendis och Gottis konning etc., haffuer giffuet oss elskelig Kasten Richardsøn, wor skibshøffuidsmand, och m. Hald, wor styremand, effter huilcken de skulle haffue dennem att rette och forholde paa den reigse herfra och till wort land Grønland, huilcken de nu strax indgaa och begynde skulle. Efftersom wii vdj denne forganggen sommer haffuer afferdiget och vdrøstet fire aff wore orloffsskibe att opsøge och forfare leiligheden, wilckor och tillstanden om wort land Grønland, huad haffner, fischeri, greszgang der fandtis, huor aff och wed huad middel folcket der paa landdet leffuede, sampt andet mere, som om samme landz leilighed att wide osz kunde giøre information och fornefnte wore fuldmechtige, som diid forsend bleffue, haffue begiffuet dennem paa den wester side aff fornefnte Grønland, som er tuert offuer fra America och langs landdet, fra den 60. thill den 66. grad funddet nogle haffner, och saa begiffuet dennem ind i landdet, och der fundet adskiellige boliger och woninger (dog icke ret langt fra søsiden), som Grønlenderne iboede, i lige maade ført osz hiid till riget nogle personer, som de der paa landdet optoge, med mhere paa samme reigse bleff vdrettit. Och effterdi wii formene endnu megit bedre wilckor och nhæring der vdj landdet att finddes, end som fornefnte woris fuld-

mectigers relation medfører, saafrembt wii vdi andre maade och endnu widere der om lade forfare med fliid og windskibelighed, da skulle fornefnte wore fuldmectige dennem till des bedre information dette effterschreffne well haffue vdj agt.

Wii forfare aff gamble documenter, bode norske och islandske, att det beste land och det willigste folck paa Grønland, de boer langs wed en fiord, som kaldis Erichsfjord, som ligger syderst paa landdet emellom den 60. og 61. gradu vngefehrlig, dog emod den øster side aff landet, huilcken fiord skall were nogen vgerssøes bred och strecker sig nord hen i landdet mange vgerssøess. Widere da neffnis vdi samme gamble documenter adskiellige kircker, field, indwiger, smaa fiorde och gaarde, som er Saldtfjelds kircke¹, Linden² kircke, Stierkenesz³ kircke, Gadum kircke⁴, som bispen haffuer resideret, Avios kircke⁵, Vage kircke⁶, item neffnis Lambretsund, Fosse sund, Inderuigh, Vderuig⁷, Bredefjord, Moiefjord⁸, Ewentfjord⁹, Borgerfjord¹⁰, Londeruaderfjord¹¹, Ysefjord, Skagefjord, Alnubögerfjord¹², Kadellfjord¹³, Euerfjord¹⁴, Hemeuelfield, Rodzfield¹⁵, Herioldznesz¹⁶, Frindzbuderhaffn¹⁷, Karszø¹⁸, Peterssuigh¹⁹, Verszdal²⁰, tuende closter, et muncke closter och et jomfru closter Fosz²¹, som kongens befalingsmand pleier at residere. Ilige maade skall finddes der paa landdet disse effterschreffne ware, som ere sabel, maaer, hermelin, huide falcke, sel-speck, hualspeck, roszmertand, lax, elszhuder, losz, reffue, vlffue²², ochsaa sigis der att were sölffbierge, warmebad med mere, som fornefnte gamble documenter indholder.

Naar nu fornefnte wore fuldmectige saa wiit paa deris reigse kommer, att de haffuer lengden af Lindesness, da skal de sette deris kaaes vngeferlig

¹ Saltfælz (Sólarfjalls), Lyskander, Grønlandske Chronica, 37.

² Linders (L.).

³ Særckeness (L.), ogsaa Sterkenes.

⁴ Gardar.

⁵ Avios (L.), Aros.

⁶ Wage (L.).

⁷ Dette og de tre foregaaende Navne enslydende og i samme Rækkefølge som hos L..

⁸ Mejfjord (L.).

⁹ Enevartsfjord (L.), andet Steds Everts fjord.

¹⁰ Borgerfjord (L.).

¹¹ Londernader (L.) af Loðmundarfjord.

¹² Alunbagerfjord (L.), Allunleggerfjord (Öllumlengri).

¹³ Ketilsfjord (I. Baardsen).

¹⁴ vel Everts fjord (Gentagelse).

¹⁵ Iver Baardsens Hemelrachs Hemeuell Radzfielt (Grønlands hist. Mindesm. III, 259), maaske af Himirraki.

¹⁶ Harioldtnæss (L.), Herjolfsnæs.

¹⁷ Frendbuder (L.), Finnsbuðir.

¹⁸ Krossey (I. Baardsen), Korsø.

¹⁹ Peitersvig (I. Baardsen).

²⁰ Vatnsdal.

²¹ Foss, en stoer Hoffgaard, som hører Konungen til (I. B.).

²² Listen over Produkterne efter Walkendorff (Grønl. hist. Mindesm. III, 492).

vest norduest derfra, saa att de forfalde paa den synderste kandt aff Grønland, som ligger tuert offuer fra wort rige Norge och vergerer hen thill østen emellom 60. och 61. grad vngeferlig, dog paa den øster side, huilcket vdi documenterne agtis for det syderste af fornefnte Grønland. Naar de paa den 60. og 61. grad fange Grønland att see, skall de største fliid ahnwendde, att de kunde faae nogen goed anckerhold, eller om den icke finddess, segle emellom de fornefnte 60. och 61. grad eller der omtrint, paa det de kunde finde Erichsfjord, som formienis att ligge emellom de fornefnte tho grader. Och effter de wed Guds hielp och deris fliid samme Erichsfjord finder, skall de begiffue dennem ind i fiorden, nord paa eller huor den seg henstrecker, fordi det beste land och folk paa Grønland er, det findis hoesz denne Erichsfjord.

Och imidlertid de saaledis ere vdi Erichsfjord, skulle de wel agte, huor gode haffner eller god setteri er och forfare deris dybhed, item vdi huilcke maneder de ere med iisz beløben och hui lenge de ere med iisz beløben, och hui lenge de ere frij for iisz. Och effter som gode leiligheder for skib att ligge finddesz, saa maa de sette war[d]jer eller tegen till paa landdet. De skulle och med fliid forfare, om der finddis de fornefnte kircker, kloster, field, indwiger, smaa fiorder, gaarde och andet, som forschreffuet staar. Item, om der er nogen bisp, prest, foget, som de giffuer skat och ere lydige. Item, huoraf folcket meest leffuer och nerer dennem, om der er nogen forskiell paa dennem, eller om de ere alle lige ens.

Och effterdi fornefnte wore fuldmectige icke ere paa begge skibe offuer 44 mand sterck, da kand de icke letteligen giffue dennem till at giøre nogen landgang, med mindre skib och folck skulle der offuer eventyris. Huorfore, naar Grønlendderne komme om borde med dennem, da skall de saare wenligen dennem omgaaesz, och skall de selge dennem nogen kramware, giffue dennem mad och dricke och i andre maade fare well med dennem.

Wii tuifflle icke, att de enthen forstaar islandsk eller gammel norsk, huorfore wii och haffuer forordnet aff Norge och Island, som kunde tale med dennem och aldingest des bedre forfare, medens dersom wore fuldmectige saae wed strandsiden nogen kircke, woning eller andet, och de kunde vden fare med en part aff folcket slig leilighed besichtige, da maa de det giøre, dog att de see dennem well fore, och att capiteinen och styrmannen selff bliffuer wed skibet. Naar fornefnte woris fuldmectige saaledis Erichsfjord med sine indfiorder och haffner haffuer well randsaget, skulle de det der med icke lade bliffue, men begiffue dennem norden paa saa langt de kunde, ydermere haffner och landett opsøge och icke haste for megit hiemb igien, om de skioent nogen land eller leilighed finde. Men io mere Gud giffuer dennem løcke till, jo mhere och flitiger de dett skall forfølge och randsage, saa de mange steder och haffner kand oplede, att woris skibs vdredning och ahnwendede vnkomst motte were well ahnlagt. Thi de icke paa deris hiembreigse seg skulle begiffue før den 3. Augusti er forbi. Denne reigse fra Lindenes till Grønland och siden tilbag igien skall ordentlig affpunteris huer dag och siden oss tilstilles.

Saa wiidt woris skibsfolck paa begge skibe ahnlegger, offuer dennem skall offtbemelte Kasten Richardsøn raade och magt haffue, dennem, som seg forbryder effter articklerne, att straffe. Men Seglationen och Cursen, den skall Jacob Hald for raade, och skall hannem der vdj baade vor capitein och skibsfolck were behielpelig, med mindre de fornerne, att hand anderledis en[d] oprichtig er, och denne worisz instrux medfører, will tage affsted. Icke skall heller wor capitein paa Trøst føre widere segell, end som wort andet skib den grønlandske barck hannem kand følge.

Naar nu woris fuldmectige dette, som forschreffet staar, haffuer forrettet, saa wiit Gud giffuer naade till, skall de paa hiembreigsen till wort slott Kiøbenhaffn dennem begiffue och osz om aldting giøre vnderdanig relation och med ingen her i riget eller anden om fornefnte kaaesz noget tale, medens holde det hoesz dennem selffuer, huor effter de dennem kunde haffue att forholde. Actum Haffniæ 6. May anno 1607.

Sjællandske Register 1605—11, fol. 153—55.

Tillæg.

Den første danske Ekspedition, der i Frederik II's Tid, i Sommeren 1579, sendtes til Grønland, førtes af Skotten *Jacob Alday*, som maaske har taget Del i M. Frobishers Togt under Dronning Elisabeth (1576—78). Om Aldays Rejse har C. Pingel i Grønlands hist. Mindesmærker III, 637¹ givet udførlige Oplysninger og sammesteds efter et Manuskript i Arne Magnæanske Saml. 770 c 4to meddelt nogle Dagbogsnotitser af en unavngiven Deltager i Togtet. Optegnelserne (her citeret som B) gaar fra 9. Juli, da Ekspeditionen for udadgaaende kom til Bergen, og til 14. Nov., da den atter lykkelig og vel, om end med uforrettet Sag, naaede tilbage til København. Senere har man i Rigsarkivet fundet en anden Nedskrift af den samme Dagbog (Danske Kongers Historie 159), hvoraf det fremgaar, at Brevskriveren er Skibspræsten *Christen Nielsen*. Dette Manuskript (A) adskiller sig fra det trykte ved at indeholde Optegnelserne fra 1. Juni, da Rejsen tiltraadtes, til 9. Juli, da den, som ovenfor nævnt, naaede Bergen, og til Slut at meddele et, som det synes egenhændigt nedskrevet latinsk Digt om Sejladsen til Grønland. Begge Nedskrifter, foretagne af skødesløse og ukyndige Afskrivere, adskiller sig iøvrigt fra hinanden, ikke alene i Retskrivningen, i Stavningen af Egennavnene, men ogsaa helt igennem i Ordlyden. Til Grund for begge har ligget en eller maaske to forskelligt redigerede, nu sandsynligvis tabte Originaler. Endelig findes i det kgl. Bibliothek i et Blandingshaandskrift, der er sammenskrevet af Præsten i Lindholm *Albert Meier*, og hvorom Underbibliotekar Carl S. Petersen ovfr. S. 215 har givet Oplysninger, en plattysk

¹ Jvfr. Kanc. Brevbøger ved L. Laursen, 1576—79, 630, 650, 758, 775 f. H. D. Lind, Fra Kong Frederik II's Tid, 1902, 198 f., Kirkehist. Saml. 5. R. II, 141. Lateinisch pasbortt, schiffern Jacoben Alday gegeben, so nach Grunlandt dasselbig auffzusuchen, geschickt worden, dat. Friederichsburg 22. may («Lateinisch» d. v. s. latinske Passer 1579, 203—5, Rigsark.).

Oversættelse af Christen Nielsens «grønlandske Seglatio», dog kun fra 1. Juni til 20. Sept. (her betegnet med C).

Nedenfor meddeles Optegnelserne efter A. En filologisk, tekstkritisk Behandling af Ordlyden har jeg ment at kunne se bort fra. Vigtigere Afvigelser er bemærket i Noterne.

Anno dominj 1579 haffuer höeborne oc stormectige herre oc første oc konning, konning Frederick den anden, Danmarckis oc Norgis herre oc konning, affer[dil]get tuinde skibe fra Kiøbenhaffnn hedcn ath opsøge den land Grønland oc paa samme skibe hagde beskicket til capitien en Engelskmand wid naffnn Jacob Aldj, en god siøfarne mand oc astronomus, som samme land skulde opsøge, oc samme reisse ginge an saledis, som effterschreffuit stander.

Denn første dag junij løb samme skibe wd fra Kiøbenhaffn, oc der de komme till Hellsingeører, fortøffuede dhe der wdj 16 dage, thij winden stod thennem emodh.

Item thenn 17. dag junij ginge de till segels for Hellsingør med en stille wind oc kom saa den dag icke langt adt siøenn.

Item then 20. dag junij seglede thenn enne skib sin topstange for borde, dog war ingen stor staar [!] storm i siøen same tiidh.

Item denn 21. dag junij ginge wij till och fra wdi siøen oc tøffuede effter den anden skib, thij denn icke kunde følge then anden.

Item thenn 23. dag junij kaste wij woris anckere wdj Karm-sund ij Norge for modbyrdt skyld, thij capitinen saatte kaaszen hen till Bergen ij Norge for then anden skibs skyld.

Item thenn 6.¹ dag julij, effter att gudz tienist war forhandelet i Karm-sundh, bleste op winden, oc ginge strax till segels oc komme samme dag icke wden tre wegssøes oc for modbyrdt skyld kaste woris anckere om afften wdj en haffnn, som hede Bemell-haffn, oc anden dag well tilige ginge wij till segels, oc woris capitien war da draget till Bergenn om en anden skib att hyrre, thij den mennige mand beklage, att then skib, som hagde mist sin stang, war ingeledes duelig till denn lange fortagenn reysze.

Item then 9. dag julij kom wij till Bergen medh baade skibe, oc siden hagde capitien enn lang forhandling med borgemestere oc borgere om en anden skib att bekomme paa kon. matt. wegne, oc war slotzherren paa Bergen-husz Hans Lindenov icke hieme samme tiidh.

Item 24.² dag julij bleff en anden skib kiøbtt aff Tydskerne ij fornefnte Bergen for tolffhundre daler³, Hans Lindenov oc borgemestere same stedze øffuerwerendis.

¹ C: 5.

² C: 14.

³ I B fattes Resten til Udgangen.

Item thenn 26. dag julij seglede wij wd fra Bergen oc komme den dag icke wden en wegsoes, oc anden dag kome icke lengere ind till denn haffn, som kaldis Bucken, oc saatte der for modbyrd skyld.

Item 29. dag julij løb wij aff thenne haffn wdh att siøenn.

Item thenn 4. dag augustj kom wij østen omkring Ferøe oc sidén lagde kaaszen norwest an till nordenn.

Item then 7. dag augustj wid siuff slett effter middagen kom wij norwest till norden om kring Langenis paa Island.

Item denn 9. dag augustj war regen oc taagæ, men effter att gudz tieniste war forhandelet, bleff en klar sigtige weier, oc da saae wij nogett isz for osz ligendes, som var staar, lang oc bredtt, och wij lagde saa südost fra samme isz oc ginge saa den gandske dag oc natt südost an oc lige saa anden dag till middag, førind wij kunde wndfly samme isz, menn den natt, som wij wndwigede fra samme isz, ginge osz an saa stor en strøm, att den saatte osz 15 wegsoes ind till Island igen; siden ginge wij norwest an ind till den 12. dag augusti wid tho slett effter middage, oc da komme wij acter till mere isz, som war tre store stöcker, oc huer part aff samme tre stöcker isz war saa store oc høye, som nogen kongelige slott, oc paa huer part aff disze fornefnte tre stöcker isz war store oc høye op i weieren som nogen kircke spijr, menn huis andet isz, som wij der hosz saae, hagde ingen ende paa bredhed och langhed.

Item thenn 16. dag augustj om morgenens wid 4 slett kom wij acter till enn møgett stor isz, som itt stor herslott oc streckede sig langt, wijtt och brett att haffuen, saa wij icke kunde faae ende der paa, oc der wij komme noget ner till samme isz, saa wij tuert offuer paa den anden side ocsaa isz ligendes, som war lang, tyck och bredtt, oc mytte emellom begie parter isz war obne wandh, icke mögett brett, huilcke obne wand wij motthe bruge, thij winden war osz paa ryggen, saa wij kunde ingenledis wnduige same isz, oc samme isz bleff osz paa begie sider ind till middag, men om then euige gud icke hagde frelszet osz fra samme isz, thaa hagde wij bleffuit der med bode skibene, siden strax middagh bleff en møgett stor storm, saa wij icke kunde føre wden woris skonfarsegell. Oc i samme tid finge wij en land i sigtt, huor hen wij saatte woris kaasz effter windens leyliged oc komme samme dag att afften till samme land, oc dett war Island, oc wnder fornefnte Island seglede wij wdj tho dage oc natter, thij det war enn gandske stor storm, men paa den tredie dag motthe wij nødis till att giffue osz wnder landen, oc sette wden for en bye wiid naffn Kircke-Waae¹.

Item thenn 19. dag augustj opløffte wij woris ancker wdj Island, oc effteratt wij komme wdj siøen bleff en møget stor storm, saa wij motte nødes till att offuergiffue en jacht, som wij hagde fanget till Bergen.

Item then 25.² dag augustj wid sex slett om morgenens finge wij Grønland først i sigtt, oc ginge wij tha west norwest paa langlandett, oc war

¹ Kirkjuvogr, Islands sydvestligste Pynt.

² B og C: 26.

winden norden, oc wij war da tolff¹ wegsiøes fra landet, ²effter som capitenen wiste oss ex baculo Jacobi, oc strax der effter bleff en sterck vind med regen oc sne oc bleff warafftige ind till afftenn, oc ther fore ginge wij till oc fra den dag oc den natt i siøen, oc sagde woris capitien, att dett war halffue anden hundre weg siøes imellem Island oc Grønland.

Item thenn 27. dag augustj war klar sigtig weier, oc da war wij tolff weg siøes wdj haffuett oc wij besøgthe landen, men ther wij komme paa 4 weg siøes ner Grønland, war ther isz dicht ind till landen offuermadige tyck oc suortt, siden ginge wij den gange dag sudwest an oc kunde dog ingenstedtz klar land see for isz, men wnnntaget then isz, som laa i landen, kom oss emod store stöcker isz som nogen kongelig slott³.

Item den 29.⁴ dag augustj ginge wij wdj lige madhe wnder Grønland, ⁵dog saledis, att wij holte siøen om natten oc søgte landen om dagen, oc wdi medlertid icke kunde see landen att were frij for isz, menn denn land, wij saae i fornefnte daghe, war idell staare oc høie stiennklipper, som thy klipper er, som er y Norge oc Island, oc wor fornefnte klipper spyske till dett øffuerste som andre høe torne, oc emellom samme klipper oc ouen paa dennem war gandske møgett sne ligendis.

Item thenn 20.⁶ dag augustj emod afften saa wij enn offuermadige stor stienklippe oc en lang aadde att skyde sig wd aff landen oc langt att haffuen, till huilcken wij lagde an oc komme paa en halff wegsiøes ner till den, hosz huilcken klippe wij saae enn wijg oc klar wand løbe ind y landenn, menn der wij komme nogett ner til fornefnte klippe, war der ocsaa isz ligendis oc ther fore motte wij ligge wd att siøenn igienn, men woris capitien wilde haffue lagt andenn dag wester an paa landen, thij iszett formindskedis io mere oc mere⁷, oc landen bleff ocsaa lauer oc sletter, disz mere wij kom wester hen, men effterdij dett war hart emod afften, lagde wij der fra wd att siøen for frycth oc fare skyld, oc strax begyntes en offuermadige stor storm, saa wij motte binde roffueren till borden oc lade skiben driffue i samme store storm tho natter oc dage, huort winden den hensørde, wdj huilcken store storm den enne skib kom bort oc icke mere kom till osz paa same reysze.

Item then 31. dag augusti bleff samme storm warafftige, oc siøen ginge saa stor, att thenn følthe skiben fuld medh wand oc slog fortecken sønder oc

¹ B: x.

² I B flettes Ordene fra *effier* til *Jacobi*.

³ Stedet lyder i C saaledes: Den 27 dach Augusti war idt ein klar durchsichtig wedder, do weren wi 8 mile van datt landt vp; wij lepen dat up 4 nha dat landt, da war idt ful isz under dat landt, unde darnha gingen wij den gantzen dach sudwest ahn langest dat landt und konden dar nerg nen blodt landt sehen von ise etc.

⁴ B og C: 28.

⁵ I B flettes Ordene fra *dog* til *dagen*.

⁶ B: 29.

⁷ Herfra og til Udgangen store Afgivelser i Ordlyden.

wdslo i siøen enn mand¹ fra roffueren, oc same store storm bleff warafftige thenn natt, saa oc den anden dag.

Item denn første dag septemb: bleff det noget stille emod afften, oc da wilde woris capitien haffue acter lagt till bage igen till Grønland, men wij war da saa langt bort drøffuit aff samme storm, saa wij icke kunde haffue langet landen op igen i mange dage, disligeste da begynte dagen att forkaartis oc natten att bliffue lang och mørck, saa att om wij ind hagde acter besøgt landen, da skulde siøen haffue bringet osz saa wiitt wd om natten, att wij icke skulde haffue kund langett op landen igen om dagen.

Item thenn andenn dag septemb. bleff acter en stor norwest wind, saa wij motte gaa møget langt adt siøen mere ind en halff hundre vegsiøes, saa wij tha war (som capitienn sagde for osz) paa 30 vegsiøes ner itt land, som capitienn sagde att kallis Frijszland, oc siden ginge wij till och fra i siøen mere ind tolffue dage oc diszemellom bar winden osz bort att siøen.

Item thenn 20. dag sept: om natten wid it slett, kom wij for enn østen wind norden vnder Hettland oc ther lod wij woris ancker gaa till, thij winden kom osz emod, oc bleff der ligendis ind till dagen, oc det war den første landh, som wij finge i sight, effteratt wij ginge fra Grønland².

Item thenn 21. dagh septemb: aarlige om morgenens bleste osz nogit wind, saa wij rømmede fra samme land oc saatte woris kaasz att Romelsund³ i fornefnte Hetland, thij wij hagde icke fersk wand ij skiben oc icke heller baglast, oc folcket war miesten partt siuge, somme aff skiørbug oc somme aff andre siugdom, men i den haffne kunde wij icke indkomme, thij winden war osz emod, oc ther fore maatthe om affstenen sette paa 60 faffne.

Item thenn 22. dag sept. ginge wij der fra ind i en haffnn, som heder Jelssund⁴, huor wij indtoge freske wand oc baglast.

Item thenn 27. dag sept., der predicken oc guds tieniste war forhandelett, ginge wij till segels fra Jelssund, menn der wij komme wdenfor fornefnte sund, ginge winden osz imod, oc der for maatte wij lade anckeren falde wdj enn wiig, som kallis Koppersadis-viig, oc bleff der om natten ligendis, men anden dag, som var then 28. dag sept. oc s. Michels afften wid nij slett for middage, kom en offuermadige østen storm, saa wij motte lade woris 4 anckere gaa i grund, dog drøff skiben for dennem alle, men rett for osz laa en øland, som børnnder kallede Troldhusz, huilcken øland wij ingenledis kunde wndfly, thij bode den store storm saa oc en møget stor strøm war rett bagh paa osz oc drøff saa heden rett emodh fornefnte øland ind till sex slett for afftenn, oc tha motte wij nødis till att hugge den store mast for borde, thij wij war da paa fyre faffne ner hosz fornefnte øland, oc war ther ligendis paa samme

¹ I B mangler Resten indtil Udgangen.

² her slutter den plattyske Oversættelse, som i Stedet for har nogle fabelagtige Bemærkninger om Grønlænderne og den smalle lystige grønne Eng i deres Land, «saa lang at intet Menske kender dens Udstrækning».

³ Blumel Sound mellem Unst og Yell, de nordligste af Shetlandsøerne.

⁴ Yell Sound.

ølands bredde oc trint om kring den mange offuermadige store stienne oc en offuermadige stor dybhed, menn der masten war affhuget, hørthe anckere op, oc skiben bleff ligendis stille, saa ske gudfader, søn och helligaand loff i all euighed, thij hagde hand icke then tid saa well som tillforn giort osz bistand, tha hagde skibene bleffuet samme tiid, oc icke itt løffuendis menniske hagde komitt till landen, oc bleff samme storm warafftige oc forøgtis io mere oc mere ind till mijdnatt; then anden dag kom till osz folck aff landen, huilcke der sagde, att de aldrig kom ihuffie saadanthen storm eller nogen att were kommit wskaad fra samme øland¹.

Item thenn anden dag, som war then 29. dag sept., ginge wij der fra till en haffn, som heder Suinsaattbratt², oc der indsaatte wij igen then affhugne mast oc giorde ferdige dett, som breckede wdj skiben, oc effter att alting war klargiort, tøffuede wij der for modbyrd skild i otte dage.

Item thenn 17.³ dag der effter ginge wij till segels fra Suinsundbrat, ⁴oc ther wij kome fyre weger siøes wdj haffuen, ginge oss winden emod, och motte saa till bage igen til samme haffnn oc motte der bliffue i 14 dage for modbyrd skyldt.

Item thenn 27. dag octob. bleff os tilkiende giffuet, att thenn fribytter wid naffn capitien Klerck, som om s: Hans dags hagde verit i Ferø oc paa Island oc der hagde røffuett oc tagett fra fattige folck godz oc pending oc giortt dennem stor skade, war ther kommen wnder landen, oc wilde ther ligge winthe[r] leye⁵, oc then menninge mand paa landen kome til capitien oc bad hannem fortøffue hosz dennem for sin nadige herre oc konges skyld⁶, ellers finghe de store skade aff samme fribytter⁷.

Item thenn 6. dag nouemb.⁸ kom wij till Kiøbenhaffn med then store skib.

Item then 14. dag nouemb.⁹ kom then andenn skib till Kiøbenhaffnn oc war indkommen wdj Norge, effteratt then kom fra osz wdj thenn store storm wnder Grønland.

¹ I B endnu følgende: oc thi beklagede thennem, at samme storm forderfuede deris husze oc korn paa marcken.

² B: Sumsaadbratt.

³ B: 14 dag octobris.

⁴ I B mangler Resten indtil Udgangen.

⁵ I B mangler Resten til Udgangen.

⁶ Om Aldays Sendelse for at paagribe Fribytteren Thomas Clerick jvfr. Kanc. Brevb. 1576--79, 775 f. Lateinisch 1579, 227, 229, 232. 14. Nov. udbetales ham 200 Rd. (Rentemesterregnskab 1579, Udg. 151). Saml. Skotland 39 b: Breve fra Kong Jacob og Robert Stewart 1580.

⁷ B: Clerck.

⁸ B: 21 dag octobris.

⁹ Christen Nielsens Optegnelse om Tiden for Ekspeditionens Hjemkomst stemmer ikke med de faktiske Oplysninger, man kender andensteds fra. 1. Nov. skriver Arild Hvitfeldt til Christoffer Walckendorff, at han har tilsendt Kansleren «den grønlandske Seglatz» (C. Nielsens Msgr.?). Jvfr. H. F. Rørdam, Arild Hvitfeldt, 1896, Bil., Nr. 43, Kanc. Brevb. 1576—79, 758.

Hæc quæ prescribo non sunt mendacia [dicta]
Nec animo factio prodata verba meo.
Sed quæ prescripsi constant et certa relinquo,
Teste meis oculis omnia visa Deo,
Vidi non modo, sed grauiora pericula passus
Continuis octo mensibus atque mala.
Quisnam pro patria perpessus talia, quæso?
Hei! quis in humanis tanta videre licet?
Christe tuos famulos qui scis seruare potenter
Gloria laus et honor sit tibi perpetuo.

In predicta Gröndlandica nauigacione concionator Christiernus Nicolaj.
